

Sprawozdanie za lata 2017-2018

Z REALIZACJI „PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA EŁK NA
LATA 2015-2018”

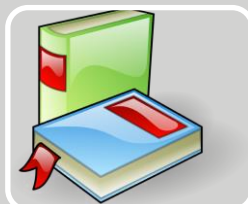
Wstęp

„Program Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2015-2018” został przyjęty uchwałą nr XLIX.456.2014 Rady Miasta Ełku z 12 listopada 2014 r. Dokument określa zasadnicze kierunki działań inicjowanych przez władze miasta w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego występującego w jego granicach administracyjnych, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067).

Na terenie miasta znajdują się 32 zabytki objęte ochroną prawną wynikającą z ujęcia ich w **rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego**, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w tym **śródmiejski układ urbanistyczny**. **Ewidencja zabytków miasta Ełk**, poza zabytkami wpisanymi do rejestru, obejmuje także obiekty nierejestrowe. W ewidencji widnieje 289 obiektów. Głównie są to zabytki budownictwa murowanego w typie miejskim (budynki mieszkalne), obiekty użyteczności publicznej oraz sakralne. Wykaz **stanowisk archeologicznych** z terenu Ełku obejmuje 17 stanowisk (wzrost o 1 w stosunku do roku 2016).

Główne, długoterminowe **cele polityki Miasta Ełk**, związane z ochroną zabytków i wynikające z przyjętego programu to:

1. rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
2. eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
3. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
4. tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki;
5. włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Miasta Ełku;
6. uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami.

PRIORYTET I

Ochrona zachowanych elementów układu urbanistyczno - przestrzennego

PRIORYTET II

Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wykreowania produktu turystycznego

PRIORYTET III

Popularyzacja i edukacja w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym

PRIORYTET IV

Stworzenie miejskiego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych umożliwiających sprawowanie skutecznej opieki nad substancją zabytkową oraz właściwe utrzymanie i zagospodarowanie obiektów zabytkowych

Zgodnie z ustawą Prezydent Ełku sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami, które przedstawia Radzie Miasta Ełku. Pierwsze sprawozdanie dla „Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2015-2018” sporządzone za lata 2015-2016 zaprezentowane było Radzie Miasta w marcu 2017 r. Drugie sprawozdanie sporządzane za lata 2017-2018 powinno być przedstawione Radzie Miasta do końca marca 2019 r.

PRIORYTET I**Ochrona zachowanych elementów układu urbanistyczno - przestrzennego**

Nazwa wskaźnika	Wartość 2017-2018
liczba zaleceń konserwatorskich i pozwoleń na prace remontowe i budowlane przy obiektach zabytkowych	77 pozwoleń 24 zalecenia
liczba nowouchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających przyjęte założenia ochrony konserwatorskiej (z uwzględnieniem procentowego udziału powierzchni miasta objętej w/w planami)	1
liczba zagospodarowanych na nowe cele obiektów zabytkowych ¹	1
ocena zaawansowania modernizacji zieleni miejskiej	opis poniżej

Zarówno zalecenia jak i pozwolenia wydaje wojewódzki konserwator zabytków na wniosek właściciela zabytku. W okresie objętym sprawozdaniem wydano 24 zalecenia dla ełckich zabytków oraz 77 pozwoleń, obejmujących zabytki wpisane do rejestru i ewidencji zabytków.

W sumie, w czasie obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2015-2018 wydano 152 pozwolenia oraz 53 zalecenia konserwatorskie.

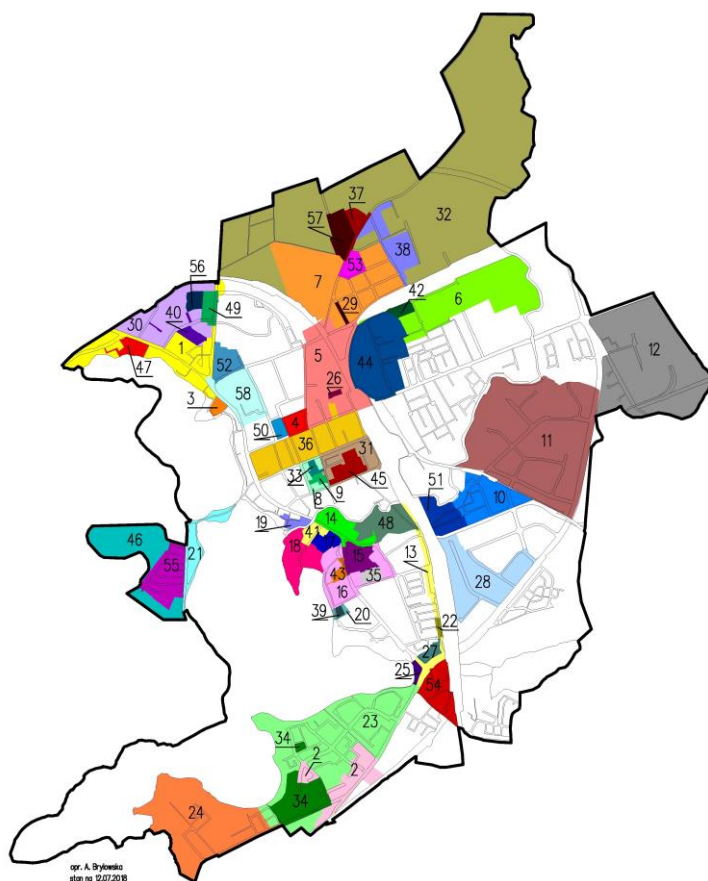
W latach 2017-2018 uchwalono 1 miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, uwzględniający założenia konserwatorskie:

- „Ełk – Szafera”,

Powierzchnia terenów objętych planem to 14,55 ha (0,69% powierzchni miasta). Wszystkimi planami miejscowymi objęte jest 50,81 % powierzchni Ełku.

¹ wg wydanych przez Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego pozwoleń na użytkowanie

Rysunek 1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Ełku – stan na 12 lipca 2018 r. (źródło: www.bip.elk.warmia.mazury.pl).

Podsumowując - w okresie obowiązywania Programu uchwalono 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o powierzchni 69,64 ha co stanowi ok. 3% powierzchni miasta.

Powierzchnia **terenów zielonych** w Ełku na koniec 2018 r. wynosiła 59,65 ha (wobec 59,60 ha w roku 2015). W wojewódzkim rejestrze zabytków ujęty jest Park Solidarności. W analizowanym okresie w parku przeprowadzono następujące działania dot. zieleni:

- w 2017 r. nasadzono 10 sztuk krzewów, brak wycinki,
- w 2018 r. wycięto 1 drzewo pomnik przyrody buk pospolity „Adam i Ewa” oraz nasadzono 3 szt. drzew i 30 szt. krzewów,
- powierzchnia trawników i rabat z nasadzeniami mieszanymi nie uległa zmianie.

W całej strefie ochrony konserwatorskiej w śródmieściu Ełku wycięto łącznie 11 drzew i 18m² krzewów, nasadzono zaś 27 szt. drzew.

Prace przy terenach zielonych prowadzone były również na zabytkowym Cmentarzu komunalnym przy ul. Cmentarnej – wycięto 11 szt. drzew i 3 krzewy oraz nasadzono 16 szt. nowych drzew;

W okresie objętym sprawozdaniem dokonano **zmiany sposobu użytkowania** jednego obiektu wpisanego do gminnej ewidencji zabytków. W budynku mieszkalno-usługowym przy ul. Orzeszkowej 5 zmieniono sposób użytkowania lokalu usługowego na lokal mieszkalny.

W 2018 r. przeprowadzono prace konserwatorskie pomnika „Kajki” w Parku Solidarności, pomnika „Pomnik Poległym za Wolną i Niezawisłą Polskę” oraz fontanny w Parku Solidarności. Na ww. obiektach wykonano odnowę powłok – powierzchnie oczyszczono szczotkami oraz użyto metodę bezinwazyjną hydropiaskowanie. Koszt przeprowadzonych czynności wyniósł 17 466,00 zł.

PRIORYTET II

Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wykreowania produktu turystycznego

Nazwa wskaźnika	Wartość 2017-2018	
liczba obiektów zabytkowych oznakowanych tablicami informacyjnymi zawierającymi informacje dotyczące ich historii	13 z 32	
liczba tras turystycznych i ciągów spacerowych o profilu historycznym, obejmujących obiekty zabytkowe na terenie miasta	6	
liczba osób odwiedzających muzea oraz obiekty zabytkowe będące atrakcjami turystycznymi	2017 Muzeum Historyczne w Ełku – 44 301 osób w tym EKW – 39 936 osób	2018 Muzeum Historyczne w Ełku – 50 850 osób w tym EKW – 38 330 osób
liczba wydawnictw (broszur, folderów tras turystycznych i spacerowych, opisów szlaków tematycznych) dotyczących dziedzictwa kulturowego miasta	4	
liczba wydarzeń skierowanych do mieszkańców dotyczących dziedzictwa kulturowego Ełku	ponad 400	
liczba inicjatyw zrealizowanych przez środowiska lokalne (nieformalne oraz organizacje pozarządowe) mających na celu promowanie dziedzictwa kulturowego miasta, wsparte organizacyjnie lub finansowo przez miasto	90	

Trasy turystyczne obejmujące obiekty zabytkowe znajdujące się w Ełku, wpisane do rejestru zabytków

Szlak rowerowy „Morenowe Wzgórza”

Szlak rowerowy „Wokół Jeziora Selmęt Wielki”

Szlak rowerowy „Tatarskim szlakiem”

Szlak drogowy „Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej”.

Trasa Ełckiej Kolei Wąskotorowej Ełk-Sypitki-Ełk

Ścieżka dydaktyczno-turystyczna „Śladami przeszłości Elku”

Do ww. szlaków (opisanych w sprawozdaniu za lata 2015-2016 z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Elk na lata 2015-2018) dodać można **Szlak spacerowy Białej Lilii – miasto Elk**².

Przebieg trasy szlaku: Dworzec Elckiej Kolei Wąskotorowej – ul. Armii Krajowej – Park Solidarności – ul. Chopina – ul. T. Kościuszki – ul. Wojska Polskiego – ul. Zamkowa – ul. Pułaskiego – ul. 11 Listopada.

Również Centrum Edukacji Ekologicznej zajmuje się organizacją spacerów, w trakcie których można zapoznać się z turystyczną historią naszego miasta, m.in. gdzie powstała pierwsza restauracja, gdzie nocowali najznamienitsi goście odwiedzający miasto. Przewodnicy oprowadzą grupy po najważniejszych zabytkach Elku m. in. Wieża Ciśnień, ruiny Zamku Krzyżackiego, Kolej Wąskotorowa, Park Solidarności, Most na ul. Zamkowej. Spacer organizowane są przez cały rok. Czas trwania spaceru **1,5 – 2 godzin**. Koszt: **1 zł/os.**

Trzydzieści elckich zabytków, ujętych w rejestrze wojewódzkim, oznakowanych jest tablicami zawierającymi informacje w języku polskim o ich historii:

- Elcka Kolej Wąskotorowa,
- Katedra p.w. św. Wojciecha,
- Kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusowego,
- Park Solidarności,
- Kamienice przy ul. Armii Krajowej 10 i 20 oraz Piłsudskiego 2,
- Wyższe Seminarium Duchowne,
- Wieża ciśnień,
- Cmentarz komunalny i wojskowy przy ul. Cmentarnej,
- Cmentarze wojenne z I wojny światowej przy ul. 11 Listopada i Kajki,
- Cmentarz rzymsko-katolicki przy ul. Pięknej.

Większość z istniejących tablic informacyjnych została przygotowana w ramach projektu „Eko – spacer do wiedzy” i posiada jednolitą szatę graficzną. Projekt był realizowany w 2010 r. Proces znakowania zabytków tablicami informacyjnymi nie był kontynuowany w kolejnych latach.

---

² www.egoturystyka.pl

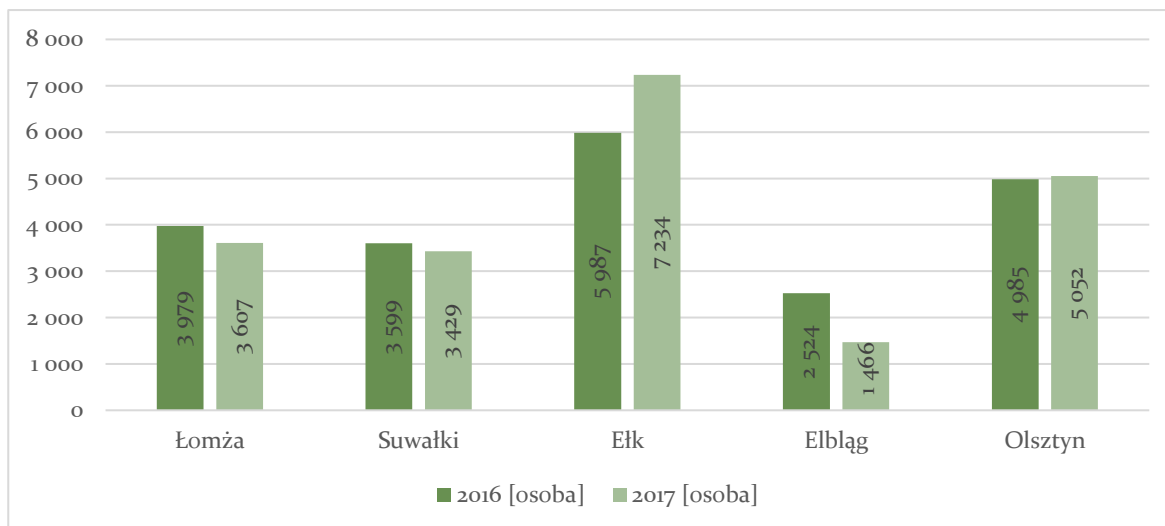

Rysunek 2 Przykłady tablic informacyjnych przy elckich zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Z roku na rok można zaobserwować rosnącą popularność Muzeum Historycznego w Elku. W 2017 r. z oferty MHE skorzystało ponad 44 tys. osób (wzrost o 8 tys. wobec 2016 r.). W 2018 r. liczba osób odwiedzających Muzeum Historyczne w Elku zwiększyła się o kolejne 6,5 tys. osób. W porównaniu do największych miast Warmii i Mazur oraz pobliskich miast na prawach powiatu w województwie podlaskim, elckie muzeum było popularniejsze niż muzea w Elblągu, Suwałkach i Łomży. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Muzeum Historyczne w Elku miało najwięcej zwiedzających spośród porównywanych miast. W 2017 r. w MHE zauważalny jest duży wzrost zwiedzających, natomiast w porównywanych miastach spadek

Wykres 1 Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. mieszkańców w 2016 i 2017 r. (źródło: GUS). (porównanie przeprowadzono dla lat 2016-2017, brak danych za rok 2018)

Działalność Muzeum Historyczne w Elku podzielić można na działalność:

- kulturalną
- wystawienniczą
- turystyczną

W ramach działalności kulturalnej MHE organizuje zajęcia edukacyjne i wydarzenia. Oferta edukacyjna Muzeum opisana została w dalszej części sprawozdania przy Priorytecie III.

W latach 2017-2018 r. w Muzeum zorganizowano 56 wydarzeń, w których udział wzięło 5 596 osób.

Muzeum Historyczne zajmuje się również gromadzeniem zbiorów. W 2017 r. do zbiorów Muzeum została włączona fisharmonia firmy Lindholm wyprodukowana w okresie 1926-1935. W 2018 roku natomiast jednostka zakupiła unikatowy kancjonał pruski oraz metalową beczkę do benzyny z zasobów Wehrmachtu. Muzeum pozyskuje również w formie darowizn od mieszkańców miasta eksponaty związane z historią Ełku (dokumenty, fotografie), militaria (mundury, guziki, czapki) sprzęty gospodarskie, elementy wyposażenia wnętrz czy zabytki techniki (telefony polowe i radiotelefony).

Częścią Muzeum Historycznego w Ełku jest **Ełcka Kolej Wąskotorowa**. W latach 2017-2018 z jej oferty skorzystało łącznie ponad 78 tys. osób. W porównaniu do lat 2015-2016 zauważalny jest wzrost zainteresowania przejazdami koleją:

- 2015 r. – 28 806 osób (19 708 z przejazdem, 9 098 bez przejazdu);
- 2016 r. – 31 570 osób (18 777 z przejazdem, 12 793 bez przejazdu);
- 2017 r. – 39 936 osób (23 316 z przejazdem, 16 620 bez przejazdu);
- 2018 r. – 38 330 osób (21 628 z przejazdem, 16 702 bez przejazdu).

W sumie miejskie instytucje kultury – Muzeum Historyczne, Ełckie Centrum Kultury i Miejska Biblioteka Publiczna – zorganizowały ponad 400 **wydarzeń związanych z dziedzictwem kulturowym Ełku i regionu**. Wśród nich wymienić można:

- Europejska Noc Muzeów w 2017 i 2018 r.,
- Ełckimi Torami Historii,
- Różne koncepcje ochrony dziedzictwa kulturowego,
- Międzynarodowy Festiwal Folkloru „Tęcza” (XIV i XV edycja),
- Ogólnopolskie Warsztaty Folklorystyczne MAZURSKIE GUZINY w 2017 i 2018 r.,
- konkursy recytatorskie poetów pogranicza Warmii, Mazur i Suwalszczyzny;
- wykłady, spotkania autorskie, koncerty, przedstawienia teatralne, wernisaże, projekcje filmowe, zajęcia pozaszkolne.

W latach 2017-2018 wydano **4 publikacje** dotyczące dziedzictwa kulturowego miasta:

- Foldery promocyjne Ełckiej Kolei Wąskotorowej (2017 i 2018 r.);
- „Ełcka Kolej Wąskotorowa”, Stanisław Jasiński, Muzeum Historyczne w Ełku, Ełk 2018;
- „Ełk. Spacerownik po mieście niezwykłym” (wydanie IV poprawione i uzupełnione), Michał Olszewski, Rafał Żytyniec, Muzeum Historyczne w Ełku, Ełk 2017.

W latach 2017-2018 samorząd miejski wsparł finansowo **90 projektów zrealizowanych przez środowiska lokalne**, których celem było promowanie dziedzictwa kulturowego Ełku (2017 r. – 42 projekty, 2018 r. – 48 projektów). Łączna kwota dofinansowania z budżetu miasta wyniosła ponad 373 tys. zł. Przykładowe inicjatywy:

- „Kresy nas łączą” - organizacja XXIX i XXX Jarmarku Kaziuka,
- Ełckie Koncerty Muzyki Organowej i Kameralnej,

- organizacja wycieczek kulturoznawczych Towarzystwa Miłośników Ełku,
- IX Międzynarodowa konferencja Naukowa „Śladami pogranicza kultur Mazur, Podlasia i ziem wschodnich II RP”,
- X Międzynarodowa Konferencja Naukowa pod hasłem 100-lecie Odzyskania Niepodległości na pograniczu Kresów Wschodnich,
- organizacja warsztatów architektury sakralnej miasta Ełk dla dzieci „Zabytkowo i klockowo!”
- wydanie II tomu książki pt. „Pionierskie pokolenie Ełczan (Historia, fakty, ludzie) 1970-1990,
- wydawanie czasopisma społeczno - kulturalnego „EŁK I MY”,
- XXII i XXIII Wojewódzki Konkurs Recytatorski Poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
- V Międzynarodowy Konkurs Duetów Fortepianowych, Ełk 2017,

W okresie obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami miasta Ełk na lata 2015-2018 miasto przeznaczyło ok 619 tys. na inicjatywy realizowane przez środowiska lokalne, z których skorzystało ponad 180 tys. osób. W 2018 r. znaczący odsetek działań związany był z obchodami 100-lecia odzyskania niepodległości.

PRIORYTET III**Popularyzacja i edukacja w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym**

Nazwa wskaźnika	Wartość 2017-2018
liczba przeprowadzonych działań (szkoleń, spotkań) z mieszkańcami miasta oraz liczba uczestników tych działań, dotyczących zasad prawidłowo przeprowadzanych rewitalizacji i remontów obiektów zabytkowych (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków – delegatura w Ełku)	0
liczba działań podjętych przez placówki oświatowe prowadzone przez miasto, mających na celu propagowanie wśród dzieci i młodzieży wiedzy oraz poszanowania dla dziedzictwa kulturowego miasta	175
liczba osób uczestniczących w działaniach (prowadzonych przez miejskie placówki oświatowe) mających na celu propagowanie wśród dzieci i młodzieży wiedzy oraz poszanowania dla dziedzictwa kulturowego miasta	ponad 6,6 tys. osób

Z informacji uzyskanych od Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków – delegatura w Ełku wynika, iż nie były organizowane szkolenia czy spotkania z mieszkańcami dotyczące zasad prawidłowo przeprowadzanych rewitalizacji czy remontów obiektów zabytkowych. Zagadnienia te omawiane były z wnioskodawcami przy wydawaniu poszczególnych zaleceń czy pozwoleń.

W licznych **wydarzeniach związanych z dziedzictwem kulturowym Ełku** brało udział ponad 6 tysięcy uczniów ełckich szkół prowadzonych przez samorząd miejski. Przykładowe rodzaje wydarzeń:

- udział w zajęciach organizowanych przez Muzeum Historyczne w Ełku,
- wycieczki do Muzeum Kropli Wody w wieży ciśnień w Ełku,
- lekcje wychowawcze poświęcone wiedzy o mieście,
- realizacja tematów „Ełk – moja mała Ojczyzna”, „Tydzień wiedzy o Ełku”,
- Zagadkowy Ełk (gra miejska),
- lekcje w szkołach nt. ochrony i opieki nad zabytkami,

- realizacja cyklu zajęć „Człowiek z pasją” – zapraszanie gości pracujących w określonej dziedzinie (np. podróżnik, artysta, fotograf), którzy promują miasta poprzez własną działalność artystyczną,
- przeprowadzenie w Radio 5 Ełk audycji radiowej poświęconej historii Ełku,
- wycieczki do Ełckiego Centrum Kultury – kontakt ze sztuką i ełckim teatrem amatorskim
- szkolne festiwale piosenki i pieśni patriotycznej, konkursy historyczne, plastyczne i literackie, czytanie i omawianie regionalnych legend, podań i baśni itp.

Muzeum Historyczne w Ełku również organizuje zajęcia dla szkół, lekcje i warsztaty muzealne, ferie czy też konkursy. Oferta edukacyjna aktualizowana jest co roku. W latach 2017-2018 MHE przeprowadziło 288 zajęć edukacyjnych, w których uczestniczyło 5 884 dzieci i młodzieży.

Przykładowe zajęcia dla dzieci i młodzieży szkolnej zorganizowane przez Muzeum Historyczne w Ełku

2017

1. Sobotnie poranki w Muzeum:
  - Karnawał na Warmii i Mazurach,
  - Jesienne zwyczaje dawnych Mazurów,
  - Zabawy z przeszłości
  - Ludowy adwent
  - Ażeby było ciepło i ładnie... Wszystko albo prawie wszystko o mazurskich piecach i kaflach
2. Polskie symbole narodowe
3. Początki polskiego Ełku
4. Wokół Świąt Wielkanocnych
5. Stoi na stacji lokomotywa, czyli o potrzebie wynalazku
6. Spotkanie poświęcone emigracji
- 7 Nie taki diabeł straszny . Podania, baśnie i legendy mazurskie
8. O historii mojego miasta i herbie ełckim
9. Boże Narodzenie po mazursku
10. Czary, mary i uroki. Wierzenia Mazurów
11. Ełk. Moje miasto

2018

1. Sobotnie poranki w Muzeum
  - Kulinarne smaki Mazur
  - Rycerskie obyczaje
  - Zabawy średniowieczne
  - Sobota z Niepodległą. Nasz Orzeł Biały - na szkle malowany
2. Jaki znak Twój? Polskie symbole narodowe
3. Radosne Świąta. Tradycje i zwyczaje wielkanocne Mazur
4. Stoi na stacji lokomotywa, czyli o potrzebie wynalazku
5. W drodze do niepodległości
6. Niepodległa! Historia kształtowania się polskich symboli narodowych
7. Co to jest niepodległość?
8. Ełk. Moje miasto
9. Moja pierwsza wizyta w muzeum
10. Pociąg do niepodległości
11. Katarzynki i andrzejki
12. Mazur, Polak, Europejczyk

W 2018 r. w związku z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości większość zajęć organizowanych w przedszkolach, szkołach czy instytucjach kultury związana była z tym tematem m. in.:

- konkursy pieśni patriotycznej,
- „Niepodległa tańcem wyrażona” z udziałem przedszkoli publicznych i niepublicznych,
- Akademie szkolne z okazji setnej rocznicy odzyskania niepodległości,
- Przedszkolny Turniej „Wokół niepodległej” o zasięgu miejskim,
- Przystanek Niepodległość
- Sobota z niepodległą. Nasz Orzeł biały – na szkle malowany,
- Uroczyste obchody imienin Józefa Piłsudskiego – Architekta Niepodległej,
- Koncert zespołu Lao Che,
- ustanowienie rekordu Polski dzieci śpiewających jednocześnie Hymn Polski,
- piknik „Smakujmy Niepodległość”
- podróż niepodległościowa – przejazdy specjalnie oznakowanym autobusem i zwiedzanie z przewodnikiem ważnych dla Ełku miejsc i obiektów. W autobusie śpiewano piosenki patriotyczne,
- Przegląd Tańca „Niepodległa na lata – wyrażona tańcem”.

PRIORYTET IV**Stworzenie miejskiego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych umożliwiających sprawowanie skutecznej opieki nad substancją zabytkową oraz właściwe utrzymanie i zagospodarowanie obiektów zabytkowych**

Nazwa wskaźnika	Wartość 2017-2018
kwota udzielonych dotacji z budżetu miasta na prowadzenie remontów i prac konserwatorskich w obiektach wpisanych do rejestru zabytków	Przeznaczona kwota – 450 000,00 zł Wykorzystane środki – 362 803,70 zł
liczba obiektów którym udzielono dotacji na prowadzenie remontów i prac konserwatorskich w obiektach wpisanych do rejestru zabytków	8
liczba wykonanych audytów oraz sporządzonych kompleksowych planów remontowych obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych	25
kwota przeznaczona na finansowanie prac dokumentacyjnych, ekspertyz, badań i programów konserwatorskich wykonywanych w obiektach zabytkowych, stanowiących warunek przeprowadzenia prac remontowych lub konserwatorskich	563 864,98 zł
liczba opracowań dokumentujących elementy dziedzictwa kulturowego miasta, możliwych do wykorzystania w zakresie prac remontowych i modernizacyjnych przestrzeni miejskiej oraz obiektów zabytkowych	5

Od 2011 r. samorząd miasta udziela wsparcia finansowego ełckim zabytkom udzielając **dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane** przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, usytuowanych na terenie Miasta Ełku. Maksymalny poziom dofinansowania projektów z budżetu miasta wynosi do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac.

Dotacje udzielane są na obiekty wpisane do rejestru zabytków, będące w złym stanie technicznym, posiadające dla Ełku istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub

turystyczno – rekreacyjne. O dotację mogą ubiegać się podmioty, które posiadają tytuł prawny do obiektu wpisanego do rejestru zabytków i nie są zaliczane do sektora finansów publicznych. W latach 2017-2018 udzielono 11 dotacji dla 8 zabytków na kwotę ponad 360 tys. zł.

Tabela 1 Dotacje z budżetu Miasta Ełk na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

	Środki przeznaczone z budżetu Miasta Ełku (zł)	Środki faktycznie wykorzystane przez wnioskodawców (zł)
2015 r.	300 000	213 624,19
2016 r.	300 000	281 286,39
2017 r.	300 000	220 621,52
2018 r.	150 000	142 182,18
Łącznie	1 050 000	857 714,28

Od 2018 r. zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami możliwe jest przyznawanie dotacji również obiektom ujętym w gminnej ewidencji zabytków. W październiku 2018 r. Rada Miasta Ełku podjęła uchwałę nr LI.490.18 Rady Miasta Ełku z dnia 16 października 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, usytuowanym na terenie miasta Ełku i na jej podstawie będą przyznawane dotacje.

Lista dotacji przyznanych w 2017 r.

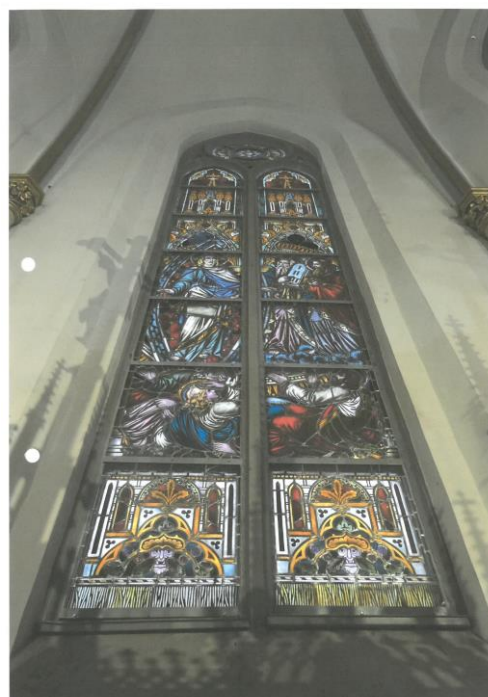
1. Parafia p.w. św. Wojciecha w Ełku ul. Kościuszki 16

Koszt całkowity inwestycji – 36 345,00 zł

Otrzymane dofinansowanie – 16 172,00 zł

Zakres prac:

- demontaż, montaż, transport oraz renowacja szklanych okien witrażowych,
- wykonanie ram okiennych witraża wraz z oszkleniem

2. Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy 3 Maja 11 w Ełku

Koszt całkowity inwestycji – 131 123,35 zł

Otrzymane dofinansowanie – 64 250,44 zł

Zakres prac:

- dokumentacja projektowa,
- remont stropu 3 piętra (uzupełnienie podstemplowania stropu 3 piętra, rozbiórka sufitów w mieszkaniach na 3 piętrze, rozbiórka podłóg poddasza, renowacja belek stropowych, uzupełnienie sufitów, montaż płyt gips-karton, izolacja i docieplenie stropu, wykonanie podłóg strychu),
- remont konstrukcji więźby dachowej i naprawa pokrycia dachu (remont stropodachu i ścianek podokiennych, remont konstrukcji dachowej, wymiana wyłazu dachowego, uszczelnienie koszy pokrycia dachu)

3. Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Armii Krajowej 25 w Ełku

Koszt całkowity inwestycji – 43 648,46 zł

Otrzymane dofinansowanie – 21 402,70 zł

Zakres prac:

- projekt wykonania bramy wraz z odprowadzeniem wód opadowych z dachu budynku powodujących zawilgocenie ścian fundamentowych,
- wykonanie i montaż bramy,
- odprowadzenie wód opadowych

4. Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Armii Krajowej 10 w Ełku

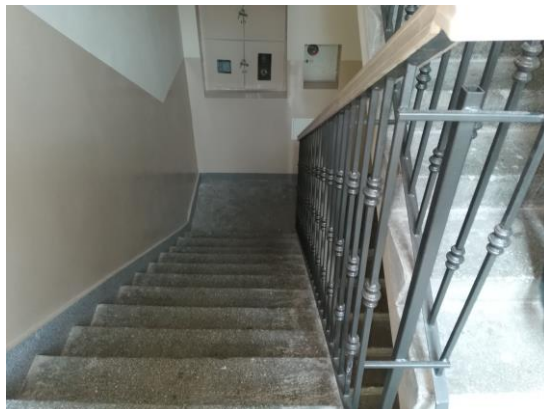
Koszt całkowity inwestycji – 65 168,08 zł

Otrzymane dofinansowanie – 31 932,35 zł

Zakres prac:

- remont I klatki schodowej (wymiana drzwi wewnętrznych i zewnętrznych, renowacja i częściowa wymiana okien i parapetów, zabudowanie instalacji c.o., remont posadzek, wymiana balustrady, remont ścian i sufitów,
- remont II klatki schodowej (wymiana drzwi wewnętrznych i zewnętrznych, renowacja i częściowa wymiana okien i parapetów, wymiana stopni schodów,

wymiana posadzek klatki schodowej, wymiana i częściowa renowacja balustrady, remont ścian i sufitów)

5. Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Armii Krajowej 18 w Ełku

Koszt całkowity inwestycji – 24 575,13 zł

Otrzymane dofinansowanie – 12 071,81 zł

Zakres prac:

- projekt przebudowy instalacji elektrycznej,
- przebudowa instalacji elektrycznej WLZ i administracyjnej

6. Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Ełckiej ul. Kościuszki 9

Koszt całkowity inwestycji – 221 994,02 zł

Otrzymane dofinansowanie – 53 670,70 zł

Zakres prac:

- remont klatki schodowej (wymiana desek na stopniach i spocznikach, renowacja konstrukcji wsporczych biegów i spoczników oraz balustrad, wymiana terakoty na spocznikach betonowych oraz na parterze klatki schodowej, wymiana desek cokołowych, renowacja stolarki drzwiowej, wymiana okien zespolonych, naprawa tynków na ścianach i suficie, malowanie ścian i sufitu, docieplenie, wymiana instalacji elektrycznej wraz z oprawami.

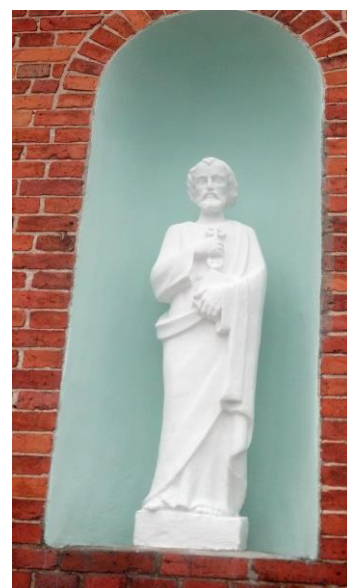
7. Parafia p.w. Najświętszego Serca Jezusowego w Ełku, ul. Armii Krajowej 2,

Koszt całkowity inwestycji – 97 000,00 zł

Otrzymane dofinansowanie – 38 500,00 zł.

Zakres prac

- odnowienie drzwi wejściowych przedsionka głównego,
- odnowienie dwóch figur wmurowanych we wnęki elewacji kościoła,
- wymiana tablicy informacyjnej wmurowanej w elewację kościoła,
- wymiana 3 okien w zakrystii,
- odnowienie posadzki w zakrystii

Lista dotacji przyznanych w 2018 r.

1. Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Armii Krajowej 25 w Ełku

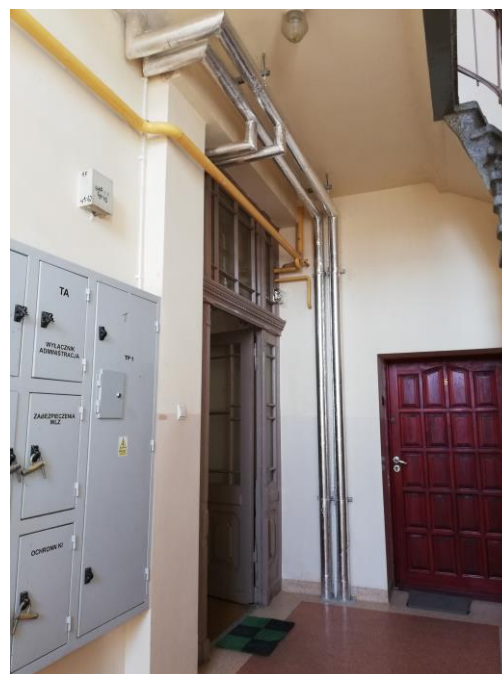
Koszt całkowity inwestycji – 132 553,56 zł

Otrzymane dofinansowanie – 60 000,00 zł

Zakres prac:

Przyłącze ciepłownicze wraz z węzłem ciepłowniczym i instalacja c.o.:

- wykonanie przyłącza na potrzeby c.o. do sieci PEC Sp. z o.o.
- wykonanie węzła ciepłowniczego
- wykonanie instalacji centralnego ogrzewania niskoparametrowego, zasilanego z węzła ciepłego wymiennikowego w układzie zamkniętym budynku

2. Parafia p.w. Św. Wojciecha w Ełku, ul. Kościuszki 16,

Koszt całkowity inwestycji – 39 332,00 zł

Otrzymane dofinansowanie – 10 000,00 zł

Zakres prac:

- remont szprosów okiennych 5 witraży od strony zewnętrznej, wykonanie obróbek z blachy miedzianej na przyporach od strony wschodniej, remont oraz wymiana tynku w blendach oraz oczyszczenie elewacji z glonów i zanieczyszczeń

3. Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów w Ełku

Koszt całkowity inwestycji – 339 057,00 zł

Otrzymane dofinansowanie – 25 000,00 zł

Zakres prac:

- odrestaurowanie elewacji kościoła, oczyszczenie cegieł, odrestaurowanie cementowych spoin, usunięcie przetarć oraz cementowych napraw, wymiana uszkodzonych cegieł z uzupełnieniem ubytków w murze ceglany, dezynfekcja zabytkowego muru, wymiana ceramicznych nakryć przypór, uzupełnienie spoinowania, naprawa detali architektonicznych: zworniki, sterczyny, czapy, wykonanie obróbek blacharskich stożkowatych czap sterczyn szczytu, naprawa parapetów, tynkowanie fragmentów elewacji, hydrofobizacja, renowacja drzwi wejścia głównego

4. Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Ełckiej ul. Kościuszki 9

Koszt całkowity inwestycji – 156 944,96 zł

Otrzymane dofinansowanie – 75 557,00 zł

Zakres prac:

Remont części dydaktycznej budynku - kontynuacja:

- skucie starych tynków pierwszego piętra, usunięcie posadzki, wymiana zgniłych legarów, położenie płyt OSB i płytek oraz renowacja starej posadzki,
- wymiana starej instalacji elektrycznej,
- położenie tynków cementowo - wapiennych i szpachlowanie,
- montaż sufitu podwieszanego oraz korony z podświetleniem LED,
- malowanie ścian,
- budowa ścianek działowych w auli
- remont łazienki przy klatce,
- wymiana drzwi wewnętrznych na nowe (2 szt. podwójne i 9 szt. pojedynczych)

Pozostałe inwestycje wykonane w latach 2017-2018 w obiektach wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków

Obiekt	Zakres prac	Koszt
REJESTR ZABYTEKÓW		
Sąd Rejonowy w Elku ul. Małeckich 4	wymiana stolarki okiennej na elewacji bocznej od ul. Mickiewicza i na elewacji tylnej od strony podwórza	196 671,86 zł
Elcka Kolej Wąskotorowa	remont torowiska EKW	260 427,90 zł
	modernizacja przystanku Sypitki	103 532,00 zł
Budynek Kurii Biskupiej ul. 3 Maja 10	wykonanie renowacji części stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie renowacji tynków wewnętrznych oraz malowanie ścian, wykonanie renowacji podłóg	146 300,00 zł
Kościół Chrześcijan Baptystów ul. 3 Maja 8	renowacja elewacji (piaskowanie, wymiana ubytków cegieł, renowacja drzwi, uzupełnienie spoinowania, naprawa detali architektonicznych, hydrofobizacja)	348 250,00 zł (w tym 288 198,16 zł z RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz 25 tys. dotacji z budżetu miasta)
Cmentarz komunalny i wojskowy przy ul. Cmentarnej	remont budynku gospodarczego z sanitariatem	72 974,09 zł
GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW		
Budynek przy ul. Armii Krajowej 1 (Zespół Szkół Mechaniczno – Elektrycznych)	remont elewacji od strony południowej budynku	115 062,59 zł
Budynek szkolny I LO im. Stefana Żeromskiego przy ul. Piłsudskiego 3	modernizacja instalacji centralnego ogrzewania sali gimnastycznej	112 564,00 zł
Budynek przy ul. Piłsudskiego 5 (Powiatowe centrum Pomocy Rodzinie w Elku)	modernizacja i adaptacja budynku PCPR na cele społeczne – zagospodarowanie poddasza wraz z montażem windy	869 505,67 zł
Budynek mieszkalny przy ul. 3 Maja 5	inwestycja centralnego ogrzewania (przyłącze ciepłe, węzeł cieplny, instalacja c.o.)	73 372,25 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Armii Krajowej 25	inwestycja centralnego ogrzewania (przyłącze ciepłe, węzeł cieplny, instalacja c.o.)	237 987,82 zł (w tym 179 061,01 zł pochodzących z budżetu miasta)

Obiekt	Zakres prac	Koszt
Budynek mieszkalny przy ul. Armii Krajowej 33	remont elewacji z termoizolacją ścian szczytowych i podwórzowych, renowacja ściany frontowej, remont balkonów	319 024,43 zł (w tym 44 980,51 zł pochodzących z budżetu państwa)
	inwestycja centralnego ogrzewania (remont instalacji c.o.)	59 690,94 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Chopina 19	remont elewacji z termoizolacją ściany szczytowej i podwórzowych, renowacja ściany frontowej, remont balkonów	255 159,43 zł
	inwestycja centralnego ogrzewania (remont instalacji c.o.)	17 138,97 zł
Budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Czarnej 1	remont elewacji z termoizolacją ściany podwórzowej	123 787,88 zł
	inwestycja centralnego ogrzewania (przyłącze ciepłe, węzeł cieplny, instalacja c.o.)	64 089,71 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Mickiewicza 9	remont elewacji z termoizolacją ścian szczytowych i podwórzowych, renowacja ściany frontowej, remont balkonów	278 640,00 zł (w tym 36 354,65 zł pochodzących z budżetu państwa)
Budynek mieszkalny przy ul. Mickiewicza 38	inwestycja centralnego ogrzewania (przyłącze ciepłe, węzeł cieplny)	84 900,00 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Mickiewicza 39A	remont elewacji z termoizolacją ścian i izolacją ścian piwnic	163 891,56 zł (środki z budżetu miasta)
Budynek mieszkalny przy ul. Świackiego „Sępa” 10	remont elewacji z termoizolacją ścian, ocieplenie stropodachu	215 764,62 zł (w tym 38 454,34 zł pochodzących z budżetu państwa)
	inwestycja centralnego ogrzewania (przyłącze ciepłe, węzeł cieplny)	68 054,59 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Wojska Polskiego 42	remont elewacji z termoizolacją ścian podwórzowych, renowacja ściany frontowej, remont balkonów	188 486,71 zł
Budynek mieszkalny przy ul. Wojska Polskiego 63	remont elewacji (ściany od ulicy), remont balkonów	76 651,49 zł

W 2018 r. Miasto Ełk zakończyło realizację projektu pn. **„Rewitalizacja i zagospodarowanie terenu Ełckiej Kolei Wąskotorowej na potrzeby Muzeum Historycznego w Ełku – etap I”**, w ramach którego wykonane zostały prace polegające na odnowie zachodniej części terenu EKW. Zaadaptowano zabytkowy budynek stacji do potrzeb działalności Muzeum Historycznego w Ełku, zagospodarowano tereny zielone wokół budynku stacji, wykonano ciągi piesze oraz zainstalowano elementy małej architektury. Przeprowadzono prace polegające na usunięciu obiektów w złym stanie technicznym, zainstalowano oświetlenie. renowacja zabytkowego taboru - parowozu PX48-1752, wagonu pocztowego z końca XIX wieku, węglarki wąskotorowej. Wartość całej inwestycji to 4 547 033,35 zł z czego 3 556 568,50 zł pozyskane zostało z RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (ze środków UE i budżetu państwa).

Rysunek 1 Budynek Muzeum Historycznego w Ełku (źródło: Urząd Miasta Ełku).

W ramach realizacji II etapu zagospodarowania terenu Ełckiej Kolei Wąskotorowej powstał w części wschodniej **Park Odkrywców Kolei**, z urządzeniami, które przybliżyć będą dzieciom, młodzieży i dorosłym prawa fizyki, wykorzystywane w działaniu kolei wąskotorowych. W projekcie wykonano również ciągi piesze, parkingi, placówki. Wartość projektu to 4 206 300,37 zł z czego 3 387 790,30 zł dofinansowania pochodzi z RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (ze środków UE i budżetu państwa).

Rysunek 2 Wizualizacja koncepcji zagospodarowania Elckiej Kolei Wąskotorowej (źródło: Muzeum Historyczne w Elku).

Również w 2018 r. zakończona została realizacja inwestycji obejmującej budynek pokoszarowy przy ul. Kościuszki 27A znajdujący się w strefie ochrony konserwatorskiej. W ramach projektu „Adaptacja budynku przy ul. Kościuszki 27A w Elku na potrzeby działalności Elckiego Centrum Rewitalizacji Społecznej” przebudowano obiekt, wykonano nowe instalacje i zagospodarowano teren wokół budynku. Wartość inwestycji to 4 792 773,41 zł z czego 3 942 425,90 zł pozyskano z RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (ze środków UE i budżetu państwa).

Rysunek 3 Budynek przy ul. Kościuszki 27A – siedziba Ełckiego Centrum Rewitalizacji Społecznej (źródło: Urząd Miasta Ełku).

Na terenie znajdującym się zarówno w obszarze rewitalizacji miasta jak i w strefie ochrony konserwatorskiej miasto zrealizowało inwestycję polegającą na zagospodarowaniu 11 zaniedbanych podwórek położonych wśród budynków mieszkalnych wielorodzinnych. Wartość inwestycji wyniosła 6 561 665,09 zł z czego 3 898 001,47 zł to dofinansowanie pozyskane z RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (ze środków UE i budżetu państwa).

Podobna inwestycja została zrealizowana na czterech kolejnych podwórkach w ramach projektu „Teraz czas na zmiany” w partnerstwie z miastem Alytus na Litwie. Na podwórkach znajdujących się w strefie ochrony konserwatorskiej zagospodarowano przestrzeń poprzez: wykonanie dojazdów i miejsc postojowych, zagospodarowanie terenów zielonych oraz montaż małej architektury (ławki oraz kosze na śmieci). Wykonano również oświetlenie terenu rewitalizowanych podwórek. Wartość zadania to 1 304 944,27 zł z czego 1 174 449,84 zł pozyskano z Programu Współpracy Interreg VA Litwa-Polska 2014-2020.

W ramach realizacji projektu „Nowe śródmieście – wzór na rewitalizację” przygotowano zostały 3 dokumentacje techniczne, 1 program funkcjonalno-użytkowy i 4 koncepcje zagospodarowania terenów znajdujących się w strefie ochrony konserwatorskiej:

- **Koncepcje zagospodarowania 4 terenów w Śródmieściu Ełku**

Na podstawie wniosków z konsultacji społecznych, prowadzonych w latach 2016-2017, wytypowano obszary, które w opinii mieszkańców Ełku powinny zostać na nowo zagospodarowane i dla których powstały koncepcje architektoniczno-urbanistyczne. Jedną z koncepcji miała odzwierciedlać wyniki warsztatów realizowanych metodą planowania w przestrzeni (skwer przy ul. Żeromskiego), natomiast pozostałe dotyczyły problemowych pod względem zagospodarowania terenów w Śródmieściu. Rolą koncepcji jest wizualizowanie potencjału tych terenów i możliwości ich odnowy. Jest to także pierwszy

krok do realizacji inwestycji - stworzone zostały projekty, będące punktem wyjścia do odnowy tych obszarów. Realizacja planów, ze względu na w większości skomplikowany charakter tych terenów (sprawy własnościowe, społeczne, finansowe), będzie dużym wyzwaniem w kolejnych latach odnowy Śródmieścia Elku, wymagającym współpracy i zaangażowania wszystkich interesariuszy.

Rysunek 4 Obszar w rejonie ulic Żeromskiego i Wojska Polskiego.

Rysunek 5 Obszar w rejonie ulic Armii Krajowej, Orzeszkowej i Wawelskiej

Rysunek 6 Obszar w rejonie ulic Armii Krajowej i Chopina

Rysunek 7 Obszar w rejonie ulic Kościuszki, Orzeszkowej, Armii Krajowej i Placu Miejskiego.

- **Skwer im. gen. Aleksandra Krzyżanowskiego „Wilka” przy ul. Słowackiego**

Wyłoniona pracownia projektowa przygotowała program funkcjonalno-użytkowy, zawierający koncepcję zagospodarowania skweru bazującą na wnioskach i sugestiach elczan zebranych podczas konsultacji społecznych. Mieszkańcy informowali, że to szczególne miejsce na mapie Śródmieścia zatraciło swoją funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Wskazywano, że koniecznym jest montaż monitoringu na skwerze, zwiększenie powierzchni zielonych, montaż elementów placu zabaw, czy małej fontanny, które w okresie letnim są atrakcjami dla dzieci. Ważnym aspektem był kontekst historyczny skweru, przy którym funkcjonowało uwielbiane przez elczan kino „Polonia”.

Program funkcjonalno-użytkowy stanowił podstawę do opracowania pełnej dokumentacji technicznej zagospodarowania skweru wraz z ciągiem pieszo-rowerowym, w kierunku ul. Roosevelta. Dzięki takiemu rozwiązaniu powstanie spójny i funkcjonalny teren

w Śródmieściu Ełku pomiędzy ulicami Wojska Polskiego i Słowackiego. Inwestycja uzyskała pozwolenie na budowę.

Rysunek 8 Wizualizacja zagospodarowania skweru im. gen. Aleksandra Krzyżanowskiego „Wilka” przy ul. Słowackiego

- **Poprawa efektywności energetycznej i redukcji emisji CO₂ w budynkach mieszkalnych przy ul. Gdańskiej 20 i ul. Armii Krajowej 38A w Ełku**

Dokumentacja techniczna obejmowała 2 budynki mieszkalne (własność Gminy Miasta Ełku) zlokalizowane w obszarze rewitalizacji przy u. Gdańskiej 20 i Armii Krajowej 38A (wpisane do programu rewitalizacji), wymagające pilnej interwencji w celu poprawy warunków mieszkaniowych w zakresie energooszczędności. Dla inwestycji przy ul. Gdańskiej został złożony wniosek o dofinansowanie z funduszy UE.

Spółka Administrator na przestrzeni ostatnich dwóch lat przygotowała 18 **projektów budowlanych** dla zabytkowych budynków mieszkalnych przy ul. 3 Maja 5, Armii Krajowej 20 i 25, Chopina 3, 12 i 19, Mickiewicza 9 i 38, Orzeszkowej 14, 16, 18 i 22, Wawelskiej 2, 4, 10 i 12, Stary Rynek 4 oraz Wojska Polskiego 10.

Muzeum Historyczne w Ełku sporządziło 2 dokumentacje konserwatorskie oraz 3 plany prac konserwatorskich przy zabytkowym taborze Ełckiej Kolei Wąskotorowej. Program prac konserwatorskich (dla lokomotywy parowej wąskotorowej Px48-1752, wagon pocztowy i węglarka z etapu I projektu rewitalizacji terenu EKW) zawiera opis stanu każdego zabytku przed rewitalizacją oraz zakres i cel działań jakie zostaną podjęte w celu przywrócenia mu wartości historycznej i ekspozycyjnej.

Dokumentacja konserwatorska (dla wagonu pocztowego i węglarki) zawiera opis i dokumentację fotograficzną przebiegu prac konserwatorskich.

Oba rodzaje dokumentacji sporządziła osoba kierująca pracami konserwatorskimi.

Na finansowanie **prac dokumentacyjnych**, badań, ekspertyz itp. obiektów zabytkowych przeznaczono ponad 560 tys. zł. W ramach tych działań zrealizowano m.in.:

- projekt odnowienia elewacji budynku Zespołu Szkół Mechaniczno-Elektrycznych od strony południowej;
- projekt modernizacji instalacji centralnego ogrzewania sali gimnastycznej przy I LO w Ełku;
- projekt zagospodarowanie poddasza wraz z montażem windy w budynku Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie przy ul. Piłsudskiego 5;
- projekt renowacji elewacji frontowej budynku przy ul. 3 Maja 10;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej i planów prac konserwatorskich przy zabytkowym taborze EKW;
- opracowanie dokumentacji projektowej (projekt wykonawczy i projekt zamienny) niezbędnej do przeprowadzenia procesu rewitalizacji i zagospodarowania terenu EKW;
- projekt remontu wiaduktu kolejowego w km 12,190 linii Ełk – Sypitki;
- projekt modernizacji i przebudowy przystanku Sypitki.

Ewidencja zabytków prowadzona jest przez Prezydenta Ełku w formie kart adresowych. Obejmuje ona zabytki nieruchome historyczne oraz karty adresowe stanowisk archeologicznych. Gminna ewidencja zabytków miasta Ełku sporządzona w 2013 r. została zaktualizowana *zarządzeniem nr 1406.2018 Prezydenta Miasta Ełku z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie włączenia nowych obiektów do gminnej ewidencji zabytków miasta Ełku*. Ewidencja powiększyła się o 4 budynki, które Wojewódzki Konserwator Zabytków dodał do wojewódzkiej ewidencji zabytków, położone przy ul. Moniuszki 4 i 11 oraz przy ul. Sikorskiego 27 i 29.

Gminna ewidencja zabytków w 2019 r. ponownie została zaktualizowana *zarządzeniem nr 98.2019 z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie zmiany gminnej ewidencji zabytków miasta Ełku*.

Podsumowanie

Analizując dane za okres 2017-2018 z realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2015-2018” zauważyć można utrzymanie przeprowadzanych w poprzednich latach działań zaplanowanych w programie. Podjęto nowe inwestycje w obszarze Śródmieścia w zakresie renowacji zabytkowych budynków jak i zagospodarowania przestrzeni publicznej. Obiekty zabytkowe w Ełku zachowane są w dobrym stanie, na bieżąco remontowane, zaś wszelkie działania przy zabytkach są uzgadniane i akceptowane przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Właściciele zabytków wpisanych do rejestru jak i budynków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków przygotowują plany remontowe zabytków, ekspertyzy, badania itp. dla poszczególnych obiektów. Starania o poprawę stanu technicznego i estetykę ełckich zabytków wspierane są przez samorząd miejski, który corocznie współfinansuje część inwestycji.

Istotą programu, oprócz aspektów inwestycyjnych, jest edukacja i promocja w zakresie opieki nad zabytkami oraz szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego. Zarówno samorząd miejski jak i środowiska lokalne podejmują szereg inicjatyw mających na celu rozwijanie wiedzy i promowanie kultury, historii i tradycji miasta i regionu. Coraz większe znaczenie w tym aspekcie ma Muzeum Historyczne w Ełku. Odnowienie budynku Muzeum Historycznego w Ełku oraz powstanie Parku Odkrywców Kolei pozwoli jednostce na poszerzenie oferty i prowadzenie edukacji historycznej na jeszcze lepszym poziomie.

Działania te powinny być kontynuowane w kolejnych latach co przyczyni się do budowania silnej tożsamości lokalnej mieszkańców miasta a także zwiększenia jego atrakcyjności turystycznej.

Realizowane przedsięwzięcia z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wspierają rozwój Ełku. Poszanowanie dziedzictwa kulturowego powinno być podstawą obecnych i przyszłych działań, tak aby miasto było miejscem atrakcyjnym i przyjaznym, zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych. Jednak w aspekcie turystycznym jedynym zabytkiem, który znacząco wpływa na generowanie ruchu turystycznego, jest Ełcka Kolej Wąskotorowa. W następnych latach należałoby podejmować wysiłki w celu wyeksponowania posiadanych zabytków i przeprowadzać działania na rzecz ich uatrakcyjnienia pod względem turystycznym i edukacyjnym. Największy potencjał w tym zakresie posiada wyspa zamkowa wraz z zespołem zamkowym. Projekt obejmujący te działania został wpisany do „Programu Rewitalizacji Ełku na lata 2016-2023”, co może ułatwić pozyskanie dofinansowania tej kosztownej inwestycji. Ponadto wydaje się, że niewykorzystanym potencjałem rozwojowym dysponuje wieża ciśnień. Renowacje podobnych obiektów przeprowadzono w Gołdapi i Piszcu. W wieżach zlokalizowano punkty gastronomiczne, sklepik, muzeum i tarasy widokowe. Być może podobne zagospodarowanie ełckiej wieży ciśnień uczyniłoby z niej atrakcję turystyczną w znacznie większym zakresie, niż obecnie.

Podsumowując, założenia programowe Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2015-2018 zostały zrealizowane w stopniu zadowalającym i będą kontynuowane w latach następnych, co zostało zapisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Ełk na lata 2019-2022.